

Korporacja Bibliotekarzy Wrocławskich

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu

X KONFERENCJA NAUKOWA

Nowe zmiany a kondycja bibliotek

30 listopada 2018

X Konferencja Naukowa organizowana przez Korporację Bibliotekarzy Wrocławskich w siedzibie Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu dotyczyła problemów związanych ze zmianą Ustawy o Szkolnictwie Wyższym, czyli z reformą polskiego szkolnictwa wyższego, zwaną często „Konstytucją dla Nauki” lub „Ustawą 2.0”, która wymusza reorganizację bibliotek akademickich.

Wykłady

Otwarcia Konferencji dokonała i prowadziła obrady prof. **Maria Piótypczak-Majerowicz**, przewodnicząca Komitetu Programowego Korporacji Bibliotekarzy Wrocławskich, emerytowany pracownik Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

USTAWA 2.0 – OSTATNIA SZANSA DLA BIBLIOTEK AKADEMICKICH

Jako pierwszy wystąpił dyrektor Centrum Wiedzy Politechniki Wrocławskiej dr **Jędrzej Leńniewski**, a jego wystąpienie nosiło znamieny tytuł *Ustawa 2.0 – ostatnia szansa dla bibliotek akademickich*. Teza o spadku czytelnictwa wśród studentów, ale także doktorantów i pracowników naukowych została poparta danymi statystycznymi. Wszyscy coraz chętniej sięgają po źródła elektroniczne, stąd konieczność zmian, w szczególności mentalnościowych, wśród bibliotekarzy. Biblioteka musi być atrakcyjna dla użytkowników, wobec czego należy przemyśleć kto jest głównym użytkownikiem: studenci z zapalem? doktoranci z warsztatem? naukowcy z doświadczeniem?

Jędrzej Leńniewski przedstawił zmiany, jakie zaszły w Bibliotece Politechniki Wrocławskiej w ciągu ostatnich 4 lat. Nie tylko zmniejszono liczbę zatrudnionych bibliotekarzy i kadry kierowniczej, ale także znacząco zmienił się profil biblioteki – mniej wydawnictw papierowych na korzyść elektronicznych. Biblioteka musi być dzisiaj nowoczesna i podążająca za potrzebami organizacji, której służy. Planowane są dalsze zmiany np. jedna biblioteka zamiast rozproszonych dwudziestu oraz wolny dostęp do części zasobów drukowanych (RFID) i automatyzacja procesów wypożyczeń i zwrotów (SELF-CHECK 3M).

EWOLUCJA SIECI BIBLIOTECZNEJ UNIwersYTETU SZCZECIŃSKIEGO

Wystąpienie pt. *Ewolucja sieci bibliotecznej Uniwersytetu Szczecińskiego w przededniu zmian w polskim szkolnictwie wyższym* **Urszuli Ganakowskiej**, dyrektora Biblioteki Głównej Uniwersytetu Szczecińskiego zaprezentowała pod nieobecność prelegentki Ewa Grabarska z KBW. Najważniejsze zmiany, które wpłynęły na sposób funkcjonowania omawianej Biblioteki to redukcja małych, wydziałowych bibliotek rozproszonych po całym mieście na rzecz trzech centrów, co pozwoliło obniżyć koszty (również przez redukcję personelu) i ułatwiło czytelnikom dotarcie do potrzebnych im materiałów. Przyjęto zasadę: 1 tytuł – 1 egzemplarz drukowany dostępny na miejscu oraz wersja elektroniczna dostępna w sieci wewnętrznej.

ROLA BIBLIOTEKARZY AKADEMICKICH W PODNOSZENIU KOMPETENCJI INFORMACYJNYCH PRACOWNIKÓW NAUKOWYCH

Następnie głos zabrał dr **Dawid Kościewicz**, wicedyrektor Biblioteki Głównej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Omówił *Rolę bibliotekarzy akademickich w podnoszeniu kompetencji informacyjnych pracowników naukowych uczelni wyższej w kontekście zmian legislacyjnych w polskim szkolnictwie wyższym*. Prelegent zwrócił uwagę, że w Ustawie słowo „biblioteka” występuje dokładnie dwa razy:

- „w uczelni działa system biblioteczno-informacyjny, którego podstawę stanowi Biblioteka” (Art. 49, ust. 2),
- „upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki i kultury, w tym przez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych” (Art.11, ust. 1, pkt. 9). Wobec tego zmiany w szkolnictwie wyższym będą miały konsekwencje w obszarze dydaktyki. Dotyczy to także biblioteki akademickiej. W ramach ostrej konkurencji uczelni wyższych, wszystkie jednostki uczelni są zobowiązane wnosić wkład w podnoszenie atrakcyjności studiów. Konieczne są nowe obszary zainteresowań bibliotek i bibliotekarzy: zarządzanie danymi, oceny i ewaluacje, media społecznościowe, sukcesy studentów. Stanowi to dla bibliotekarzy szansę na przejęcie inicjatywy.

Biblioteka Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu postawiła na podnoszenie kwalifikacji pracowników i wprowadziła obowiązkowe szkolenia z doskonalenia umiejętności informatycznych posługiwania się profesjonalnymi bazami danych oraz coachingu. Kompetencje bibliotekarzy były podnoszone także przez:

- szkolenie z wykorzystania innowacyjnych metod dydaktycznych (metodyki learning-by-doing, design-thinking),
- szkolenie z zarządzania informacją w procesie dydaktycznym poprzez wykorzystanie narzędzi e-learningowych,
- szkolenie z doskonalenia posługiwania się językiem angielskim w dydaktyce.

Wprowadzono także konsultacje z obsługi baz danych oraz popularnych narzędzi bibliometrycznych adresowane do naukowo-dydaktycznych pracowników uczelni oraz skierowane do pracowników ze stopniem doktora i doktorantów poniżej 35 roku życia program bezpłatnych szkoleń, w ramach projektu RISE, dofinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój.

BIBLIOTEKA MUZEALNA OdNowa

Następnie wystąpiła **Katarzyna Żák-Caplot** kierująca Biblioteką Muzeum Warszawy z referatem *Biblioteka muzealna OdNowa, czyli między drugim a trzecim miejscem*. W swoim wystąpieniu prelegentka pokazała jak zmienił się sposób postrzegania biblioteki muzealnej. Z wewnętrznej komórki muzeum, znanej tylko pracownikom i trudnej do odnalezienia dla niewtajemniczonych stała się biblioteką otwartą, publiczną. Umożliwił to, a raczej wymusił, remont, kompleksowa rewitalizacja całego obiektu Muzeum. Ponieważ remont trwał 4 lata czytelnicy w tym czasie odpłynęli do innych placówek. Bibliotekarze stanęli przed problemem jak ich odzyskać i gdzie szukać nowych. Konieczna była zmiana mentalności bibliotekarzy. Dzisiaj Biblioteka zajmuje miejsce na parterze budynku, jest widoczna dla każdego wchodzącego do obiektu. Pełni także funkcję punktu informacji muzealnej. Zmienił się profil usług – dzisiaj o wiele więcej jest udzielanych informacji (kwerend) przez e-mail niż bezpośrednio.

Wprowadzono nowe usługi: biblioteka prowadzi lekcje muzealno-biblioteczne dla uczniów, szkolenia dla nauczycieli oraz lekcje języka polskiego dla obcokrajowców – „Warszawa dla średniozaawansowanych”. Obecnie zmieniło się postrzeganie Biblioteki przez kierownictwo Muzeum, bibliotekę traktuje się jako równoprawny dział, przyciągający odwiedzających.

NOWE TECHNOLOGIE, NOWE OCZEKIWANIA CZYTELNICZE

Kolejną prelegentką była **Małgorzata Klauze** z Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu, która przedstawiła referat: *Nowe technologie, nowe oczekiwania czytelników. Uwagi na temat zalet i wad wynikających ze zmian w organizacji pracy na przykładzie działalności Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu*. Omówiła w nim zmiany oczekiwań współczesnych czytelników w stosunku do lat ubiegłych.

Coraz więcej informacji jest pobieranych z Internetu. Dlatego też bibliotekarze służą pomocą czytelnikom w korzystaniu np. z Google Scholar. Również stałe podnoszenie kompetencji językowych stało się konieczne, ponieważ placówkę odwiedza wielu użytkowników nie posługujących się swobodnie językiem polskim. Na uwagę zasługują liczne w Bibliotece urządzenia ułatwiające pracę osobom niedowidzącym i niewidomym – począwszy od specjalistycznego czytnika wyposażonego w lupę, przez specjalną klawiaturę i monitor wyświetlający obraz w odpowiednich dla osób niedowidzących kolorach, aż do brajlowskiej klawiatury. Niewiele bibliotek posługuje się tak specjalistycznym sprzętem.

RODO W OTOCZENIU BIBLIOTEKI

Dr **Marek Piotr Urbański** z Powiatowej Biblioteki Publicznej w Szamotułach omówił zagadnienie *RODO w otoczeniu biblioteki*. Wystąpił w kominiarce chroniąc swój wizerunek. Zabieg ten zwrócił uwagę na niektóre absurdalne wręcz decyzje administracyjne wynikające z niezrozumienia lub niewłaściwej interpretacji rozporządzenia o ochronie danych osobowych

Czym jest RODO?

- 01. 05. 2004 Przystąpienie Polski do UE
- RODO - rozwinięcie
- Dane osobowe – prawo do zapomnienia
- RODO przed i po

Powiedz jej imię!

Jednak faktem jest, że bibliotekarze muszą większą wagę przywiązywać do ochrony danych czytelników, co spowodowało na przykład zmiany w regulaminach. Dr Urbański zakończył swoje wystąpienie filozoficznym pytaniem: *Czy RODO faktycznie uprościło życie codzienne i okaże się tańszą metodą kontroli przetwarzania danych osobowych w UE?*

TRENER UMIEJĘTNOŚCI INFORMACYJNYCH

Jako ostania wystąpiła dr **Magdalena Karciarz** z Biblioteki Dolnośląskiej Szkoły Wyższej z referatem na temat: *Trener umiejętności informacyjnych, kustosz zasobów naukowych, doktor nauk humanistycznych czyli wizytówka bibliotekarza.*

Prelegentka zwróciła uwagę jak bardzo zmienił się zawód bibliotekarza w ostatnich latach. Kompetencje bibliotekarza to dzisiaj nie tylko wiedza o księgozbiorze, ale bardzo szeroko rozumiane kompetencje społeczne i informatyczne. Na skutek zmian w Ustawie o szkolnictwie wyższym stanowisko bibliotekarza akademickiego przestało być stanowiskiem badawczym, nastąpiło uwolnienie zawodu z powodu zniesienia egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego. Zastrzeżenia budzi także wynagrodzenie bibliotekarza – niskiego, wobec wysokich kompetencji i rosnących oczekiwań.

Właściwie zawód „bibliotekarz” powoli odchodzi do lamusa. W jego miejsce pojawia się „detektyw danych”, „broker danych osobowych”, „kurator pamięci osobistej” czy „trener źródeł informacji”.

Panel dyskusyjny

Po przerwie, wypełnionej gorącymi dyskusjami w kuluarach, nastąpiła dyskusja panelowa na temat **Zmiany w bibliotekach będące konsekwencją nowych ustaw i rozporządzeń**.

W prezydium zasiedli dyrektorzy bibliotek uczelni wrocławskich – Małgorzata Świrad (Uniwersytet Ekonomiczny), Jędrzej Leśniewski (Politechnika Wrocławska), Magdalena Wiącek (Akademia Muzyczna) i dr Agnieszka Łuszek dyrektor Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego.

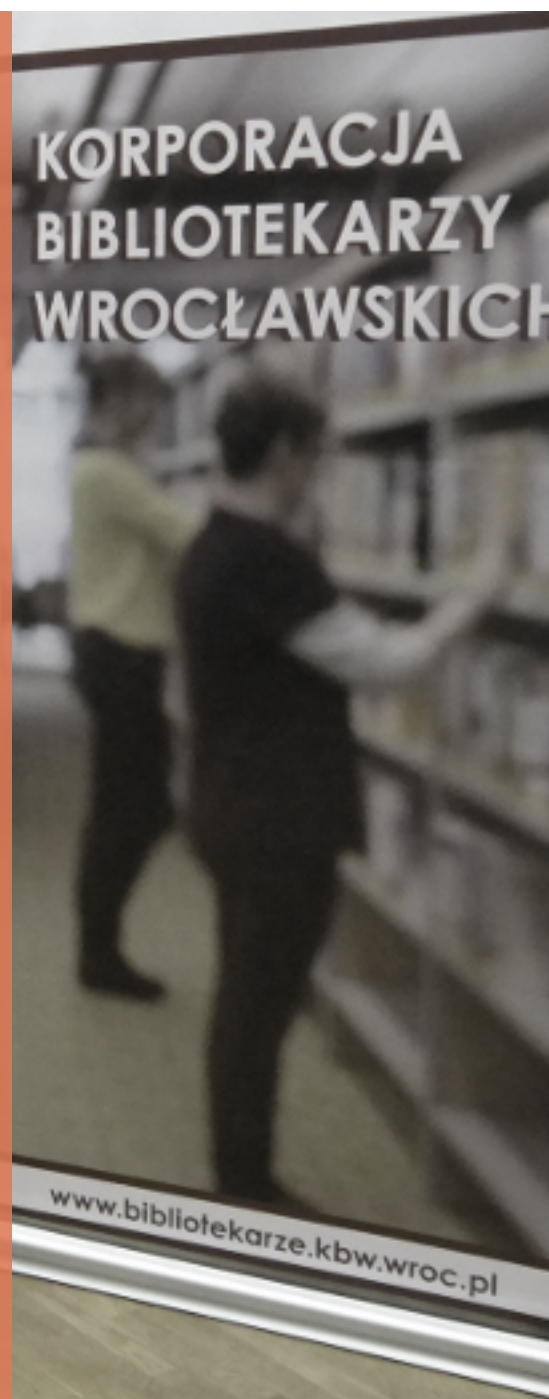
Moderatorem była prof. Maria Pidłypczak-Majerowicz.

Podniesiono problem miejsca bibliotek akademickich na uczelniach po wprowadzeniu zmian „Nauka 2.0”. Do września 2019 r. uczelnie mają opracować swoje Statuty. Padło pytanie, czy biblioteki akademickie mają wpływ na kształt Statutu swojej uczelni, a co za tym idzie czy zostaną zachowane „prawa nabyte” bibliotekarzy dyplomowanych – w jakim zakresie i w jakiej formie.

Osobnym problemem jest kształcenie bibliotekarzy. W świetle nowych przepisów bibliotekoznawstwo zostało przeniesione z nauk humanistycznych do nauk społecznych i włączone do *nauk o komunikacji społecznej i medialnej*, wspólnie z dziennikarstwem. Obecnie młodzi adepci zawodu są kształceni w trzech kierunkach: informacja naukowa, bibliotekoznawstwo oraz publikowanie cyfrowe i sieciowe.

Dyskusja była żywa i naprawdę gorąca. Wszyscy zgodzili się z wnioskiem, że „idzie nowe” i konieczna jest zmiana mentalności bibliotekarza i nowe rozumienie jego zadań.

Konferencję zakończyła prof. Maria Pidłypczak-Majerowicz dziękując przybyłym za liczną frekwencję i żywe uczestnictwo.

Tekst:
Elżbieta Kowalewska

Zdjęcia i opracowanie graficzne:
Beata Malentowicz

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna
we Wrocławiu

Fotorelacja

Ewa Grabarska

prof. Maria Piđłypczak-Majerowicz

